

ПЛАТФОРМА 2 ПУБЛІЧНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

УДК 347.965.42

Банах С. В.

кандидат юридичних наук, доцент

декан юридичного факультету

Тернопільського національного економічного університету

МЕДІАЦІЯ ЯК ПОЗАСУДОВИЙ ЗАСІБ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

Зважаючи на постійний розвиток та вдосконалення юридичної науки та практики в Україні, доцільним є впровадження інноваційних несудових методів вирішення конфліктів таких як медіація, третейські суди і т.д. Медіація є альтернативним методом судовому розгляду та передбачає вирішення конфлікту без залучення професійних суддів. Зважаючи на успішний досвід застосування медіації провідними країнами світу, є доцільним її застосування в українській практиці.

Проблеми та теоретичні аспекти здійснення медіації досліджували у своїх роботах С. Ф. Демченко, Г. І. Козирев, В. В. Резнікова, А. П. Гаврилшин, Є. Р. Бершеда, О. В. Белінська, А. В. Гайдук та ін.

У багатьох високорозвинених країнах світу поряд із національною системою судочинства існує система альтернативних способів вирішення спорів, найпоширенішим серед яких є медіація.

Для кращого розуміння суті процесу медіації доцільно ознайомитися із формальним (загальноприйнятим) законодавчим її обґрунтуванням, яке можна знайти у статті 1 Типового закону Комісії ООН з міжнародного торгового права (2002 р.) щодо міжнародних комерційних арбітражних процедур, згідно з якою медіація – це «...процес..., коли сторони залучають третю особу або осіб ... з метою надання ними допомоги у мирному врегулюванні спорів, що виникають із приводу контрактних чи інших правових відносин, або пов'язані з ними. Мировий посередник не має права нав'язувати сторонам способи врегулювання спору» [5].

Опираючись на наукові здобутки вчених-юристів у сфері альтернативних способів вирішення спорів, наводимо власне обґрунтування процедури медіації.

Медіація - це процес, який передбачає вирішення конфлікту між сторонами без його переведення у судову площину, а за допомогою медіатора — особи, яка виступає посередником між сторонами та має на меті їх примирення на однаково вигідних умовах.

До сутнісних ознак медіації, які вирізняють її серед інших альтернативних методів врегулювання спорів можемо віднести такі: добровільність, конфіденційність, відсутність формалізованого зразка розгляду справи, відсутність у медіатора судових повноважень, наявність у осіб, які беруть участь у розгляді справи медіатором, права впливати на хід та результати розгляду цієї справи.

Зародження інституту посередництва як прототипу медіації відбулося ще у стародавньому Римі, однак у сучасному розумінні цього слова, медіація бере свій початок із країн англо-американської системи права (60-і роки ХХ сторіччя) та набуває стрімкого поширення у Європі.

Світовий досвід свідчить про те, що медіація дає змогу успішно вирішувати конфлікти, що виникають в усіх сферах суспільного життя, а саме: приватно-правові спори щодо поділу майна, батьківської опіки над дітьми у випадку розлучення, врегулювання відносин між сусідами, питання спадкового права, розв'язання конфліктів між особами, що пов'язані трудовими відносинами та інші [2, с. 349].

На сьогоднішній день в Україні відсутнє законодавче регулювання медіації. За останні роки у Верховній Раді було зареєстровано кілька законопроектів «Про медіацію», однак законодавча процедура ще триває. Незважаючи на це, все ж таки ми можемо говорити про поступовий розвиток медіації в Україні. Про це свідчить наявність таких організацій як Асоціація груп медіації України та Український центр порозуміння і примирення. Окрім цього, при Києво-Могилянській Бізнес-Школі існує Український Центр Медіації. Свою діяльність він здійснює у двох напрямках: навчання медіаторів (освітня сфера) і надання послуг незалежними медіаторами. На сьогодні, головним завданням Центру є інформування населення про медіацію як ефективний інструмент вирішення спорів без перенесення у судову площину та демонстрація позитивної практики її використання.

Медіація як один із способів вирішення спорів широко застосовується для врегулювання міжособистісних конфліктів, однак, останнім часом вона починає впроваджуватися і в адміністративне судочинство.

Оскільки медіація є відносно новою практикою для українського суспільства, то доцільно використовувати міжнародний досвід впровадження медіації в адміністративне судочинство. Суддя адміністративного суду м. Гамбург (Німеччина) та практикуючий медіатор Фрідріх-Йоахім Мемель, вважає, що оскільки в Кодексі адміністративного судочинства України інститут медіації не визначається як частина судової практики, тому задля її впровадження в адміністративний процес доцільно пропонувати медіацію як частину адміністративного функціонування суду. У такому випадку за згодою сторін процесу формальне судове провадження переривається та застосовується процедура медіації. Після цього суддя іншої судової колегії або - оскільки мова йде не про судову практику - науковий співробітник суду виступає у ролі медіатора і проводить медіацію. Саме судове провадження тимчасово зупиняється. При успішному завершенні медіації перед судовою колегією, яка власне розглядає справу, має бути заявлено про укладання мирової угоди або іншу форму припинення правового спору (відмова від позовних вимог або їхнє визнання), після чого належний суддя офіційно закриває судове провадження за правилами, встановленими КАСУ (пор., на стадії підготовчого провадження - ст. 121, на стадії судового розгляду - ст. 157 КАСУ) [3].

Медіація як практика альтернативного врегулювання конфліктів широко застосовується у багатьох країнах світу. На сьогодні, в Україні відсутнє законодавче регулювання процедури медіації, тому говорити про її впровадження в національну систему судочинства ще зарано. Задля поширення в українському суспільстві альтернативних методів врегулювання конфліктів, необхідно, насамперед, удосконалити законодавство у цій сфері,

а також здійснювати право просвітницьку роботу серед населення з метою інформування про можливість вирішення конфлікту без допомоги суду, а за допомогою третьої особи – медіатора, який має на меті укласти мирову угоду між сторонами. Окрім цього, в процесі впровадження медіації в українське суспільство виникне проблема відсутності кваліфікованих медіаторів, тому зважаючи на постійне оновлення освіти і науки (зокрема у юридичній сфері) доцільно створити систему підготовки кваліфікованих медіаторів, які будуть компетентними спеціалістами у галузі альтернативного врегулювання спорів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гаврилiшин А. П. Медіація як альтернативний спосiб вирiшення спорiв / А. П. Гаврилiшин // Науковий Вiсн. Херсон. держ. ун-ту. — 2014. — № 5. — Т. 1. — С. 275–278.

2. Мамич М. В. Медіація як технологія врегулювання конфліктів / М. В. Мамич // Актуальні проблеми держави і права. - 2007. - Вип. 34. - С. 338-341.

3. Мемель Фрідріх-Йоахім. Медіація в адміністративному судочинстві України. Електронний ресурс. — Режим доступу: http://www.voas.gov.ua/upload/337_mediac2.pdf

4. Резнікова В. В. Медіація (посередництво) як спосiб вирiшення господарських спорiв / В. В. Резнікова // Вісн. КНУ. — 2012. — № 90. — С. 10–15.

5. Типовой Закон ЮНСИТРАЛ о посредничестве. Резолюция, принятая Генеральной Ассамблеей [Електр. ресурс по докладу Шестого комитета (A/57/562 и Corr.1 и 2)]. — Режим доступу : http://mediators.ru/rus/about_mediation/international_law/uncitral_model_law

УДК 342.9

Beata Baran, PhD
Penal Executive Chair
Law and Administration Faculty
Jagiellonian University

NEW SOLUTIONS IN THE SYSTEM OF IMPROVING THE QUALIFICATIONS OF THE PRISON SERVICE OFFICERS

The issue of improving the qualifications of the Prison Service officers was a long-standing problem. It was discussed in subject literature [e.g. 1, 159] as well as practice has focused its attention on it. In recent years several regulations and orders were issued by authorities responsible for the operation of the Prison Service. The most important ones were: Regulation of Minister of Justice of January 16, 2003 on the requirements for education and professional qualifications to be performed by officers of the Prison Service [2], Regulation of the Minister of Justice of July 26, 2010 on the training and professional development of officers of the Prison Service [3] and Order No 8/2012 of the General Director of the Prison Service of January 2012 on raising professional qualifications by officers of the Prison Service as part of external improvement [4].